

Stanisław Koziej

**EUROPEJSKIE
ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA
(zagrożenia, ryzyka, wyzwania i szanse)**

*Tezy referatu na konferencji 29.05.2025 nt. „Bezpieczeństwo Europy
Środkowo-Wschodniej w dobie Donalda Trumpa”*

Geostrategiczna sytuacja Europy

- **Od 2014 roku trwa II zimna wojna** wydana Europie (i szerzej Zachodowi) przez Rosję
- **Ponadto od ubiegłego roku Europa strategicznie znalazła się „między młotem a kowadłem”:**
 - młotem zagrożeń rosyjskich
 - kowadłem ryzyk nowej polityki amerykańskiej
- **Generuje to wyzwania/problemy wobec polityki i strategii europejskiej, szczególnie istotne dla Europy Środkowo-Wschodniej jako regionu frontowego II zimnej wojny:**
 - jak przeciwdziałać zagrożeniom
 - i jak redukować ryzyka
 - oraz w czym upatrywać szans na zapewnianie bezpieczeństwa Europy?

Scenariusze rosyjskich zagrożeń

- **Przyszłe zagrożenia Europy zależą głównie od wyników wojny Ukrainie. Scenariusze:**
 - **Zwycięstwo Rosji i gwałtowne narastanie zagrożeń militarnych (czarny scenariusz):**
 - Rosja od Bałtyku do Karpat, plus część potencjału Ukrainy, Przesmyk Suwalski, doktryna **deeskalacji nuklearnej** TBJ
 - **Powstrzymanie Rosji i względne zwycięstwo Ukrainy, w tym Ukraina w NATO – mniejsze prawdopodobieństwo i oddalenie się w czasie rosyjskich zagrożeń dla państw NATO (różowy scenariusz)**
 - **Permanentna wojna z falującymi nasileniami i ciągła presja hybrydowa oraz ryzyko eskalacji (szary scenariusz)**

Ryzyka dla NATO nowej polityki amerykańskiej

- **D.Trump dąży do „oswobodzenia” USA z twardych zobowiązań, w tym sojuszniczych, na rzecz zawierania doraźnych porozumień i koalicji zadaniowych - osłabianie wiarygodności NATO**
- **Próby zbliżenia z Rosją (póki co nieudane!) – podwójne ryzyko**
- **Zwrot ku Azji – ryzyko gwałtownego pivotu**
- **Spory i konflikty z państwami europejskimi i UE – osłabianie więzi transatlantyckich**
- **Presja na Europę, by brała większą odpowiedzialność za swoje bezpieczeństwo – ryzyko, wyzwanie i szansa**

Ratowanie NATO przez jego europeizację

- **Szczyt w Hadze powinien być **szczytem ratunkowym** dla wiarygodności NATO, zwłaszcza w zakresie odstraszania**
- **Konieczność „europeizacji” NATO – **materialna** (nakłady, armie, przemysł) i **operacyjna** (zdolności do samodzielnego prowadzenia operacji)**
- **Reorganizacja (europeizacja) dowództw operacyjnych sojuszu**
- **Transformacja **w uzgodnieniu z USA** (zagwarantowanie przez USA czasu na jej przeprowadzenie)**
- **Relacje **NATO/UE – user/provider****

Militaryzacja UE: opcja alternatywna

- **W razie braku szans na uratowanie NATO, należy spróbować wykorzystać w pełnowymiarowej roli obronnej UE przez jej **militaryzację**, organizując **Europejską Unię Obronną (EUO)****
- **Budowanie EUO według modelu NATO: armie narodowe (**nie armia europejska**), wspólne dowództwa (przejęcie europejskiego „spadku” po NATO)**
- **Wzmocniona współpraca obronna jako polityczno-prawna ścieżka do EUO**

Ostateczna opcja: nowy traktat obronny

- **Gdyby nie udało się ani uratować NATO, ani uzyskać zgody w UE co do budowy EUO, to Europa stanęłaby przed koniecznością zawarcia nowego europejskiego traktatu bezpieczeństwa**
- **W jego rezultacie mogłaby powstać analogiczna do NATO European Treaty Organization (ETO)**
- **Jej załączkiem praktycznym mogłaby być np. „koalicja chętnych” na rzecz gwarancji bezpieczeństwa dla Ukrainy**
- **Przejęcie europejskiego „spadku” po NATO**

Konkluzje

- **Szansą** dla Europy w obliczu takich zagrożeń, ryzyk i wyzwań jest **zwiększone zainteresowanie** sprawami bezpieczeństwa w państwach europejskich i **przyzwolenie społeczne** na większe wydatki obronne
- Aby tej szansy nie zaprzepaścić, Europa nie może być bierna, ani tylko reaktywna, musi być **aktywna** i to nie tylko na bieżąco, ale przede wszystkim **aktywna strategicznie – wyprzedzająco i perspektywicznie**
- Oznacza to m.in. konieczność pilnego **ratowania NATO**, a także **projektowanie zawczasu koncepcji alternatywnych**
 - **PS:** Strategicznie zasadne byłoby także uruchomienie procesu **akcesji Ukrainy do NATO**, z oczywistym planowaniem jej zakończenia po wojnie